

rok. Iz hvaležnosti in ljubezni jim je pa tudi celo zimo prav lepo prepevala.

Prišla je pomlad. Travniki so zopet ozelenili in drevesa poglala so zelena peresa. Tašica je postala žalostna. Nič več ni pela ter gledala vedno skozi okno, kakor bi hotela zleteti na prosto. „Oče“, vprašajo otroci, „zakaj pa tašica nič več ne poje in zakaj gleda vedno skozi okno?“ Oče pravi: „Druge ptice so iz tujih dežel zopet k nam nazaj priletele ter veselo letajo in pojo zunaj na prostem. Naša tašica bi sedaj tudi rada zletela k svojim sesticam!“ — „Odprite, odprite ji okno, oče“, prosijo vsi otroci očeta. Oče jih radi ubogajo ter vse pohvalijo, ker imajo toliko usmiljenja do nedolžne živalice; odpro ji okno in hipoma zleti na bližnje drevo ter lepo zapoje. Jeseni je prišla zopet nazaj in pripeljala s sabo še samico.

Učitelj čitaj sedaj učencem 22. berilo „Tašica“ iz Razinger-Žumrovega „Prvega berila“, ter jim razlagaj stavek za stavkom. Potem naj se pa učenci vadijo v čitanji

in v prihodnji uri pa poprašuj po vsebini berila, da se prepričaš, če učenci berilo razumejo. Preobširno pa ne poprašuj, da ne uničiš tega, kar je na tej pripovedki ljubeznjivega in čudovitega. N. pr. O kom smo brali? Kam je prišla tašica? V katerem letnem času? Kaj je iskala? Često-krat so ljudje neusmiljeni in surovi do ptic; zato se ptice boje ljudij. Naša tašica si je pa mislila: „Predno zmrznem ali poginem gladu, zatečem se še k ljudem“. Kam je priletela? Ali so bili ljudje res hudobni in neusmiljeni? Kaj so storili otroci? To je bilo lepo. Kako jim je tašica skazovala svojo hvaležnost in ljubezen? Spomladi so jo spustili zopet na prosto. Samo hudobni in neusmiljeni otroci mečejo v ptice kamenje ter jim razdirajo gnezda. Kaj ne, da vi ne boste taki?

Sedaj pride pa na vrsto slovnična razprava (besedna razlaga) in pismena uporaba. O tem pa ni moj namen danes govoriti.

(Dalje prih.)

Poziv na proslavo tristoletnice zmage pri Sisku l. 1593.

„Kranjska dežela in nje narod sta si v tem jednaka, da ne znata svojih dobrih lastnostij in neovržnih prednostij razkazovati.“ Marsikaj se je v novjšem času zgodilo, da se popravi to očitje grofa Antona Auersperga, ter da se seznanijo domačini in tuji s prirodno lepoto naše ožje domovine in nje zgodovino. A veliko bo še dela, predno se vname v omikancih in v priprostem ljudstvu tista prava in gorka ljubezen do domačije, iz katere jedine more vzkliti zavest nerazdružnosti in uspešno skupno delovanje.

Prelepa prilika za pospeševanje te svrhe se nam ravno letos ponuja; kajti bliža se nam tristoletnica najslavnejšega dne v kranjski zgodovini: zmage nad Turki pri Sisku, 22. dne junija 1593.

Dvesto let skoraj je hudi Turek razsajal po naši deželi, požigal, moril in skru-

nil in na tisoče in tisoče čvrstih sinov in hčer odgnal v grozno sužnost. S pripasanim mečem je obdeloval kmet svoje polje; vsak grič, vsako pokopališče se je izpremenilo v tabor, in samo sloga, ki je vodila kmeta, meščana in graščaka v boj, neomahljivo zaupanje v božjo pomoč in v svojo moč, sveta gorečnost za krščansko vero in za rojstveni dom, ki je vse navduševala, je ohranila naš narod, da je v nejednakem boji trdno ostal na braniku krščanstva, da nikdar ni obupal in se nikdar udal.

Nazadnje je venderle prišel dan plačila. Sredi junija 1593. l. so naznanjale plamteče grmade z gorá, da zopet grozi nevarnost. Bosenski Hasan-paša je bil s 30.000 mož pridrl pred Sisek, da bi najprej v oblast dobil to trdnjavo, potem pa si podjarmil sosedna slovenska mesta in

dežele. Nevarnost je bila velika; kajti — kakor pravi narodna pesem —

Turk če vzel nam Sisek bode,
Nam narobe vse, vse pojde.
Mest' Ljubljana bo pokraj'na,
Kranjska dežel turška drajna.

Zato so se brž začela zbirati hrvaška, kranjska, štajerska in cesarska krdela, da pohité obkoljenemu mestu na pomoč. A kaj bo peščica 4000 mož proti toliki sili nevernikov! In res začetkoma v vojnem svetu večina ni bila za to, da bi Turke prišli. Toda na Andreja Turjačana pogumni vzklik, „naj ne gledajo na število, ampak naj Boga prosijo za zmago“, odločili so se za boj.

Drugi dan, 22. junija, na god sv. Ahacija 1593. je Hasan-paša z 18.000 svojih najboljših vojakov prekoračil Kolpo in v prvem pritisku zagnal krščansko prednjo vojsko v beg. Usoda bitve in vse dežele je visela na niti. Zdaj pa poseže zopet Turjačan vmes. S kratkimi navdušenimi besedami razvname svojim rojakom srce, da z bojnimi krikom „Kristus in sv. Ahacij!“ kakor vihar planejo na sovražnika. Kakor snopje so na desno in na levo padali Turki pod meči kranjskih oklopnikov; v odprto gaz pa so za njimi pritiskale druge čete. Tudi Hrvatje so se zopet uredili in so znova šli na Turke: po kratkem boji je nevarna vojska pogum zgubila ter se je v divji beg spustila proti Kolpi. Toda drug Kranjec, Štefan grof Blagaj je že zasedel most, in vsa turška vojska je popadala pod krščanskim mečem ali pa potonila v Kolpi. Samo 3000 nevernikov je smrti uteklo. Hasan-paša sam in več osmanskih cesarskih princev je prišlo v tej bitvi ob življenje.

Velik je bil plen, ki so ga kristijani našli v turških šotorih; še večja pa je bila njih slava, da so nevernika v veliki bitvi na planem popolnoma pobili, kar se že davno, davno ni bilo več zgodilo. Pred vsemi pa je zaslovelo kranjsko ime po svetu. Cesar Rudolf II. je poslal zma-

govalcu Andreju Turjačanu zlato častno verigo ovratnico; sveti oče papež Klemen VIII. pa mu je pisal svojeručno pismo, v katerem je Andreju, „ki je bil v vojnem svetu z besedo, v boji samem pa s pestjo najprvi“, svoje občudovanje in zahvalo izrekel in ga Bogu priporočil. Drugemu poveljniku kranjskih konjиков, Adamu Ravbarju, pa je hvaležni slovenski narod s svojo prekrasno pesmijo spletel nevenljiv zmagalčev venec.

Od tega dne je imela naša dežela mir pred Turki.

Dolžnost nam je pač, da se letos na sv. Ahacija dan spomnimo stiske svojih očetov in hrabrih junakov, ki so nas iz nje rešili!

Uvažujoč veliki pomen praznovanja spominskih dni za povzdigo ljubezni do domovine, sklenil je c. kr. mestni šolski svet za stolno mesto Ljubljano, naj tristoletnico zmage pri Sisku vse njemu podrejene ljudske šole svečano obhajajo.

Iz članov c. kr. mestnega šolskega sveta in odposlancev učiteljskih zborov vseh javnih in zasebnih ljudskih šol ljubljanskih sestavljeni odbor je določil sledeči

slavnostni vsppored za 22. dan
junija t. l.:

1.) Skupna zahvalna sv. maša vseh tukajšnjih ljudskih šol v stolni cerkvi.

2.) Skupna šolska slavnost za vse tukajšnje deške ljudske šole v dvorani „Tonhalle“ filharmoničnega društva.

3.) (Popoludne:) Javna šolska veselica za učence mestnih deških ljudskih šol na igriškem travniku Podturnom.

Prvi dve točki tega vspporeda se bosta vršili v šolskem krogu in slavnostnemu odboru ne prizadevata posebnih skrbij. Uspeh tretje točke pa je popolnoma zavisen od dejanske pomoči javnih korporacij in prebivalstva ljubljanskega. Stroški za pogoščenje blizu tisoč dečkov, za postavljenje odrov, mlajev itd., za nagrade najboljšim tekačem, skakačem itd., za natisek majhnega spominskega spisa, za vojaško

godbo in raznovrstne druge stvari bodo znatni, — a odbor nima še nikakešnih sredstev na razpolaganje. Vender pa nadaljuje svoje priprave v trdni nadeji, da ga bo občinstvo ljubljansko podpiralo z obilnimi prispevki in tako omogočilo, da se ta veseli dan izvenredne slavnosti in našega mesta vredno praznuje, ter spominu mladine za vse žive dni neizbrisno utisne. Čim obilnejši bodo doneski,

tem več veselja bode moči narediti šolarčkom!

Za slavnostni odbor:

Župan Grasselli,

c. kr. mestnega šolskega sveta predsednik.

Prof. Frančišek Levec,

c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Prof. Julij Wallner,

c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Ivan Belè,

mestni učitelj.

O ženski vzgoji v ptujih in domačih šolah.

Na Ogerskem je bilo 1889—1890. l. 1178 deških, 1342 dekliških, 14.285 mešanih šol. V 64 (17 deških in 47 dekliških) višjih šolah je bilo 646 dečkov in 1721 deklic. V 164 meščanskih šolah je bilo 10.576 dečkov in 9642 deklic. Učiteljske je bilo 72 z 4081 kandidatom in kandidatinjami.

V neslovanskih narodih je ženska vzgoja na najvišji stopinji v Francozih. Tam je bilo 1889—90. l. 280 (203 deških, 77 dekliških) meščanskih šol z 4 letniki in 2 nadaljevalnema tečajema. Brez nadaljevalnih letnikov je bilo 468 šol (334 deških, 134 dekliških).

Na 20 deških meščanskih šolah je bil obrten, na 16 poljedelski, na 1 trgovski, na 8 dekliških meščanskih šolah obrtni, na 1 gospodinjski in na 1 trgovski tečaj. Kakor pri srednjih šolah in učiteljskih, imelo je 338 meščanskih šol internate. Koncem 1890. l. je bilo v meščanskih šolah 20.144 dečkov, a 7068 deklic. V dopolnjevalnih tečajih pa je bilo 9329 dečkov in 4031 deklic. Državnih ustanov je uživalo 2048 dečkov in deklic. V dekliških meščanskih šolah poučujejo samo učiteljice. Francozi so namreč odločni privrženci principa, da naj se izroči poučevanje in vzgojevanje deklic učiteljicam. Na to se ozirajo tudi pri meščanskih šolah, akoravno je na nekaterih obrtni, trgovski ali gospodinjski tečaj. Tudi nadzorujejo tam učite-

ljice šolske nadzornice. Tudi v srednjih šolah so tam učiteljice.

Razven tega je hodilo 1892. l. na Francoskem v dekliške liceje in kolegije 11.647 slušateljic, 700 več nego prejšno leto.

Angleško šolstvo je urejeno sedaj na podstavi šolskega zakona od leta 1870. Takrat je bilo prostora v vseh ljudskih šolah za 1.878.584 učencev. 21 let pozneje t. j. leta 1891—92. je bilo v vseh šolah prostora za 5.628.201 učencev. V sezidanje, razširjenje in v opravo ljudskih šol se je izdalo v poslednjih 20 letih okoli 7 milj. šterlingov (= 70 milj. gld.) Vse to se je nabralo s prostovoljnimi prispevki posameznikov in privatnih društev. Pod državnim nadzorstvom je sedaj 19.508 ljudskih šol, katere so vzdrževane s prostovoljnimi prispevki posameznikov in društev. L. 1891. je bilo v vseh ljudskih šolah vpisanih 4.724.625 učencev, a v šolo je hodilo 3.749.956 učencev. V najnovejši dobi se poučuje v nekaterih dekliških šolah (l. 1891. v 1796) kuhanje, pranje in likanje perila. Istega leta je bilo na Angleškem 12.150 voditeljev, 16.398 voditeljic, 6144 učiteljev ter 10.935 učiteljic, torej 9.039 učiteljic več kot učiteljev.

Tudi na Rumunskem se za višjo izobrazbo deklic več stori kot pri nas. Tam so namreč tri državne srednje šole s petimi razredi, kjer se deklice pripravljajo za učiteljice ljudskih šol. Razven teh je